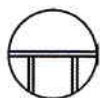

Anii copilăriei pe strada Maiakovski

– amintiri –

2. *Hai-hui prin cetate și dincolo de ziduri*

Maiakovski (actuala stradă Sfântul Ioan) și Armata Roșie (actuala Michael Weiss) erau două străzi transversale ce uneau alte două artere de circulație mai mari, respectiv Republicii și 7 Noiembrie (actuala Mureșenilor), care porneau ca niște raze din Piața 23 August (azi Piața Sfatului) spre Blumăna și spre Strada Lungă.

Strada Armata Roșie mi-era cunoscută, deoarece acolo locuisem în anii 1953 și 1954, în casa în a cărei cameră dinspre stradă s-a instalat apoi societatea de pompe funebre. Atunci, în fundul curții, funcționa atelierul de tâmplărie condus de nenea Silvan, profilat pe producerea de coșciuge. Cum erau gata, muncitorii le rezemau la rând de peretele casei vecine, de unde dispăreau, mai repede sau mai lent, în funcție de solicitări. Mă îngrozeau, când intram în curte, prin alinierea și muțenia lor, de parcă își așteptau clienții pentru drumul cu sens unic al întunericului.

Tatăl meu lucra la comisariatul militar situat în următoarea curte spre strada Smârdan (actuala Valentin Wagner).

În această locuință am suferit, în vara anului 1953, efectele organizării în țara noastră a Festivalului Internațional al Tineretului și Studenților. Penuria alimentelor ne-a scuturat destul de bine, ajungând să mâncăm pâine neagră cu muștar sau cu marmeladă.

Tot pe Armata Roșie am prins iarna anului 1954, cu ninsori abundente și viscol, cu troiene ce-mi depășeau cu mult statura și

cu geruri zdravene. Mă deplasam cu mama pentru cumpărături la magazinele de pe strada Republicii și la Hala de pește din zona Casei Hirscher printre valurile de omăt, urmând cărări deschise de pașii trecătorilor zoriți spre locul de muncă.

În vara anului 1954 ne-am mutat în Făget, orașel din Banat, unde tata fusese numit comandant al unei unități militare. Acolo am fost feriți de asprimea vremii, iernile fiind mult mai blânde.

Strada Maiakovski alinia multe clădiri vechi, în diferite stiluri arhitecturale, plombate pe alocuri cu unele ridicate în perioada interbelică. Era strada Bisericii catolice franciscane, „Sfântul Ioan Botezătorul”, care-i dăduse numele ce rezistase până în anul 1950.

Tot aici am descoperit casa frunțașului pașoptist Gheorghe Nica, a cărei istorie am aflat-o mai târziu, grație doamnei Eugenia Palaghian, care ne-a vorbit despre, „Gazeta de Transilvania”, editată în tipografia de acolo, în care se întâlneau Gheorghe Nica, George Barițiu și Andrei Mureșanu.

De cum am început s-o cunosc, am fost frapat de mirosurile diferite ce se succedau și le simțeai atunci când o străbăteai în întregime. Intrând dinspre 7 Noiembrie îți îmbăta simțurile parfumul tabacului de pipă din tutungeria domnului Lorincz. Urma mirosul cauciucului ars din atelierul de vulcanizare și, în final, cel al benzinei din zona atelierului domnului Gerley. Curenții de aer își făceau datoria, curățând atmosfera și aducând uneori mirosul apetisant al preparatelor restaurantului „Aro”. Îmi închipuiam ce îmbietoare era strada pentru gurmanzi în perioada în care funcționa manutanța și mirosul pâinii calde pătrundea prin ferestrele deschise ale caselor.

În anul 1957, înainte de începerea școlii, îmi lărgisem orizontul cunoașterii urbei, incluzând străzi, piețe, parcuri, cinematografe, terenuri de sport. Îmi plăcea să mă plimb prin Parcul prieteniei româno-sovietice sau Parcul prieteniei, cum îi spuneam (azi Parcul „Nicolae Titulescu”). Partea dinspre Bulevardul Stalin (azi Bulevardul Eroilor) era supraînălțată față de carosabil și avea trotuar spre acesta pe întreaga lungime. Din loc în loc câteva trepte

îți permiteau să ajungi pe alee. Era ca un rambles alungit, paralel cu bulevardul, cu o lățime de peste 10 metri, pe care se afla promenada. Aleea era mărginită de castani viguroși care, în anotimpul cald, își împreunau coronamentele, creând un tunel de verdeață răcoros. Pe această alee, cam în dreptul Palatului telefoanelor, îți atrăgea atenția un foișor rotund și acoperit, Pavilionul de muzică, unde cântau fanfara militară și cea a orașului la diferite sărbători. Spre interiorul parcului zona aceasta mai înaltă se termina printr-un taluz înierbat, pe care-l foloseam iarna ca derdeluș. În partea joasă a parcului, pe frumoase socluri de piatră, se aflau busturile poetului brașovean Ștefan Octavian Iosif și al epigramistului Cincinnati Pavelescu. Pe soclul statuii lui Șt.O.Iosif erau prinse plăcuțe de bronz, dintre care una o reprezenta în basorelief pe bunica sa torcând, iar mai jos câteva strofe din poezia „Bunica”. N-am descoperit-o de la început, ci de prin clasa a III-a când ni s-a citit poezia și doamna învățătoare ne-a spus că o găsim și pe soclul statuii din parc a poetului. Atunci am recitat-o și am învățat-o pe de rost. Mai târziu am aflat că la solemnitatea dezvelirii bustului în anul 1929 a participat și poetul Ion Minulescu.

În partea centrală, înconjurat de un patruleter floral, se ridica un mic obelisc cu o stea roșie închinat unui aviator sovietic doborât în luptele din zona Brașovului. Spre Casa Armatei și orientat spre ea, exista un alt monument cuprinzând un obelisc și un soclu din marmură albă, pe care se înălța statuia ostașului sovietic în manta, cu căciulă și cu mâna pe automatul strâns la piept. Era locul în care se organizau ceremonialuri militare și depuneri de flori de 23 August și de 7 Noiembrie.

Dincolo de parc, spre poștă, trona uriașa statuie a lui Stalin, din bronz, având un soclu placat cu granit roșu și orientată spre Piața 23 August. Stalin, în cunoscuta-i manta și cu șapcă militară, avea mâna dreaptă ridicată într-un gest de salut tovarășesc adresat locuitorilor orașului care-i preluase numele.

Priveam versantul Tâmpiei dinspre oraș și mă minunam de ingeniozitatea silvicultorilor care caligrafiaseră cu brăduți plantați literele mari ce compuneau numele marelui conducător al popoarelor.

În fața Casei Armatei se afla superba fântână arteziană, cu sirenele ce atrăgeau privirile bărbaților prin frumusețea sânilor feciorelnici. Bazinul circular era vopsit în albastru deschis, iar apa curată dobânda azurul cerului. În zilele caniculare ale verilor obișnuiam să intrăm în apa rece și limpede care ne revigora trupul.

În acei ani, pe aleea de promenadă a parcului se amenaja iarna „Orășelul copiilor”, cu căsuțe din lemn și placaj, pastelate și împodobite cu personaje din basme. Beculețe colorate în ghirlande luminau orășelul și bradul încărcat cu globuri, stelute și cutiute în culori atrăgătoare.

Ne desfătam cu vată de zahăr pe băț, ciubucuri și cocoși din zahăr ars care ne potoleau foamea și ne făceau să rezistăm câteva ore. Locuința noastră era atât de aproape încât drumul de întoarcere îl parcurgeam în câteva minute.

Când mă îndreptam spre parc, mă opream adesea, duminică dimineața, în dreptul unei mici baze sportive, cuprinzând un teren de handbal care, la nevoie, se adapta unuia de volei. Terenul se afla în spatele Institutului Politehnic (azi Facultatea de Litere) și era închis spre strada Sadoveanu de un gard jos, cimentat, din care se ridicau ca niște sulite zăbrelele grilajului de fier forjat. Mecieurile echipei de volei a studenților politehniști le urmăream și le comentam cu prietenii. Aici am cunoscut și echipa „Tractorul”, în care am remarcat jucători valoroși între care și un tânăr blond, bine legat, Barta, care va ajunge după anul 1960 în echipa națională. Antrenorul tractoriștilor era renumitul profesor Tănase Tănase, calm, dar sprinten în luarea deciziilor și în comunicarea indicațiilor tehnice. Acest teren a dispărut după anul 1963, locul fiindu-i luat de o clădire aparținând Palatului telefoanelor.

În vara anului 1957 cunoșteam străzile din cetate (Innere Stadt) atât de bine, încât mama mă lăsa să zburd peste tot și, mai ales, acolo unde interesul mă îndemna să o fac.

Mă atrăgea marele ecran, așa că luam la rând cinematografele, cu bilete ademenitoare ca preț. Mă îndreptam spre „Maxim Gorki” (devenit „Astra”, din fosta clădire a Filarmonicii Brașov, de

lângă Casa Armatei); spre cinema „Popular” de pe strada 7 Noiembrie, a cărui ieșire te conducea După Ziduri, la aleea mărginită de pârâul Graft, spre sala de marmură a Casei Armatei, fost cinema „Rodina” sau spre sala superbeii clădiri ARLUS (Asociația Română pentru Legături cu Uniunea Sovietică) de la intrarea în Livada Poștei (azi sediul Bibliotecii județene „George Barițiu”). Mai aproape de casă se afla cinematograful „Aro”, care funcționa la parterul aripii drepte a hotelului. Va dispărea în curând, sala fiind atribuită restaurantului.

Un efort de memorie îmi reînvie pelicule celebre, precum „Lady Hamilton” cu Laurence Olivier și Vivien Leigh, „Hamlet” cu distinsul Laurence Olivier sau filmele indiene „Vagabondul” și „Articolul 420”, cu Raj Kapoor și Nargis, care făceau săli arhitecturale. Direcția cinematografică edita mici pliante cu programarea săptămânală a filmelor, dându-ne posibilitatea optării pentru cele de interes.

Pornind pe strada Smârdan (actuala Valentin Wagner), traversam Armata Roșie și ajungeam în Piața Enescu, unde se afla o brutărie specializată în producerea franzelei albe. Mirosul pâinii calde te atrăgea și te făcea să nu părăsești zona înainte de a o gusta. În clădirea ce adăpostea brutăria locuia la etaj o fetiță brunetă superbă, cu ochi mari și negri, cu codițe, cu o voce de invidiat, pe care o voi cunoaște în anii ciclului primar. Era Doina Limbășanu, cea care se va impune în muzica ușoară a anilor '70. De aici, prin gang, ajungeam în Piața 23 August, unde făceam turul Casei Sfatului și al Bisericii Negre, îmbătat de parfumul vetust al edificiilor. Deși mic, necopt, dar înzestrat cu simțul esteticului și al normalului, sesizam atentatele la adresa clădirilor istorice. Bunăoară, în clădirea Casei Sfatului, pe latura dinspre gang, funcționa un WC public, în dreptul căruia te izbea mirosul de urină. A fost apoi desființat, căci Casa Sfatului a devenit sediul Muzeului județean de Istorie.

Trimis de mama, duminica dimineața, participam la slujba din catedrala „Adormirea Maicii Domnului” și aprindeam lumânări pentru vii și morți.

Urcând pe strada George Barițiu ajungeam la spitalul „Ilie Pintilie” (azi Maternitatea Brașov), intram După Ziduri pe lângă Bastionul Fierarilor și traversam pârâul Graft. Acesta era cunoscut atunci sub numele de Spurcata. Albia lui deschisă în sectorul După Ziduri, dar și în cel dinainte, din parcul în care se afla Casa Profesorilor, era profanată cu fel de fel de gunoaie, de la resturi menajere la produse textile și conserve ruginite, ajunse și în albie, și pe maluri. Îndeosebi După Ziduri, apa dobânda o culoare vineție și răspânda un miros neplăcut. Cu timpul, albia va fi reamenajată și curățată de impurități, redând apei cristalinul izvoarelor dinspre Pietrele lui Solomon. De aici urcam pe Warthe până la Turnul Negru și Turnul Alb. De pe un tăpșan din spatele Turnului Alb, la umbra unui pin bătrân, admiram orașul-cetate întins până la poalele Tâmpei. Mă impresionau zidurile, turnurile și bastioanele, al căror istoric nu-l știam, dar încercam, în închipuire, să-l asociez asalturilor dușmane asupra cetății. Coboram dealul pe cărările pădurii ce duceau la Livada Poștei, iar de aici, prin fața restaurantului de la parterul actualei clădiri a Rectoratului intram pe 7 Noiembrie și apoi pe Maiakovski. Acasă o găseam pe mama care, după curățenie și gătit, în scurtul răstimp de relaxare, era aplecată asupra unei cărți, al cărei subiect ni-l povestea seara înainte de culcare, pe întuneric, până ce cuvintele își subțiau sonoritatea și intram în lumea viselor. Din cele povestite de mama mă atrăgeau nu numai subiectul, ci și cuvinte, expresii, pe care în anii de școală le voi desluși ca epitete, metafore, comparații.

În zilele ploioase sau reci când joaca în curte sau pe stradă nu era posibilă, mă bucuram de o oră de lectură la domiciliu, mama citindu-mi basmele lui Petre Ispirescu și minunatele poezii ale lui George Topârceanu, dintre care „Rapsodii de toamnă” era reluată de câteva ori. Cert este că pasiunea pentru lectură am moștenit-o și eu, și fratele meu, de la mama, pasiune care ne-a marcat întreaga viață.

Văzând cât sunt de hoinar și cât de dornic de a cunoaște, tata m-a înscris la clubul copiilor de ofițeri de la Casa Armatei,

perioadă în care am făcut cunoștință cu proiecția de diafilme color, cu concursurile de ghicitori, cu serile de povești și de poezie care solicitau atenție, implicare, desfătându-mi sufletul și mintea. În anul școlar următor, 1958-1959, când învățasem să citesc, am început să răsfoiesc revista „Viața militară”. Din articolele ei am aflat că se împlinea un secol de la unirea Moldovei cu Țara Românească sub domnitorul Alexandru Ioan Cuza, dar și o jumătate de mileniu de atestare documentară a Bucureștiului, pornind de la actul emis de cancelaria lui Vlad Țepeș la 20 septembrie 1459. Am participat, toți copiii clubului, alături de un grup de ofițeri tineri, la o excursie la Castelul Bran, transformat de curând în muzeu, unde, urcând pe întuneric scara secretă, am fost cuprins de frică. La vremea aceea nu se vorbea despre Dracula și nu citisem romanul lui Bram Stoker. Mă întreb acum dacă aș mai fi avut curajul, la vârsta aceea, să vizitez castelul, în condițiile în care aș fi cunoscut tenebroasa acțiune a cărții.

Rezultatele escapadelor urbane și ale peregrinărilor silvice deveneau subiecte de discuție cu prietenii, care mai de care aducând completări și interpretări proprii. Niciun discurs, însă, nu-l putea depăși pe cel al blândului și generosului Cătălin Ardeleanu.

Fratele meu, spirit mai răzvrătit, mai pragmatic, avea darul povestirii situațiilor comice din filme și din viața școlară, folosind un limbaj pitoresc, plin de expresii picante care produceau râs și bună dispoziție.

Ziua peregrinărilor o încheia ispita cinei și a odihnei nocturne, dătătoare de energie pentru aventurile zilei următoare.